

POSTANOWIENIE

23 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 23 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa K.P.
przeciwko A. spółce akcyjnej w B.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej K.P.
od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku
z 17 maja 2022 r., III Ca 14/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia powódce odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w

kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powódka wnosiła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), wynikającą z „odmowy przez Sąd drugiej instancji ustalenia wartości przedmiotu darowizny z uwagi na brak istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza na podstawie art. 358¹ k.c., podczas gdy sąd w sprawie o zachówek zobligowany jest do ustalenia wartości przedmiotu darowizny według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku na podstawie art. 995 § 1 k.c.”.

Skarżąca stwierdziła też, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.: - „art. 922 k.c. w zakresie, w jakim zgodnie z pierwszym stanowiskiem następcą prawny dłużnika banku wstępuje w prawa i obowiązki majątkowe dłużnika, w tym także w całą sytuację prawną poprzednika prawnego, a zobowiązanie do zwrotu należności wynikającej z umowy pożyczki wchodzi w skład spadku jako dług spadkowy, przy czym obejmuje on zarówno raty pożyczki wymagalne jeszcze przed śmiercią pożyczkobiorcy, jak i raty, które stają się wymagalne po tej chwili, w tym w zakresie obejmującym wynikające z umowy pożyczki odsetki i koszty, natomiast zgodnie z drugim stanowiskiem przyjmowanym w orzecznictwie sądów powszechnych - następcą prawny dłużnika banku nie wstępuje w całą sytuację prawną poprzednika prawnego, gdyż spadkobierca dziedziczy jedynie dług zaciągnięty przez spadkodawcę (pożyczkobiorcę), sama zaś umowa pożyczki między bankiem a pożyczkobiorcą z chwilą śmierci tego ostatniego wygasa, a ponadto rodzaj czynności prawnej dokonanej przez spadkodawcę (pożyczkobiorcę) z bankiem, charakter spornej umowy i okoliczności jej zawarcia, w szczególności warunki, na jakich udzielono pożyczkobiorcy pożyczki są bowiem ściśle związane z jego osobą”; - art. 455 k.c. w związku z art. 995 § 1 k.c. w zakresie, w jakim zgodnie z pierwszym stanowiskiem przepisy obowiązujące nie wskazują, kiedy świadczenie z tytułu zachowku powinno zostać zrealizowane, a zatem dla jego wymagalności niezbędne i wystarczające jest wezwanie do zapłaty przewidziane w art. 455 k.c., a

brak spełnienia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu oznacza, że dłużnik popada w opóźnienie, co zasadniczo powinno skutkować obciążeniem go odsetkami z tego tytułu, zaś zgodnie z drugim stanowiskiem - roszczenie o zachowek ma charakter bezterminowy, a zatem roszczenie to staje się wymagalne z chwilą doręczenia pozwu, a nie dopiero z chwilą wydania wyroku w sprawie o zachowek. Zgodnie zaś z trzecim stanowiskiem, skoro wartość przedmiotu darowizny doliczonej do spadku oblicza się według cen z chwili ustalenia zachowku, to odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia z tytułu zachowku należą się od dnia ustalenia przez sąd jego wysokości z uwzględnieniem cen z daty orzekania, dopiero z tym momentem roszczenie o zapłatę ustalonej przez sąd kwoty stało się bowiem wymagalne. Według czwartego stanowiska, w sprawach o zachowek stan opóźnienia należy określać indywidualnie, z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy, unikając wszelkiego automatyzmu, a o opóźnieniu można mówić wówczas, gdy zobowiązany znał już wszystkie obiektywnie istniejące okoliczności pozwalające mu racjonalnie ocenić zasadność i wysokość zgłoszonego roszczenia z tytułu zachowku, co może mieć miejsce także w dacie poprzedzającej datę wyrokowania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia.

O potrzebie wykładni przepisów prawnych jako przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania można mówić wtedy, gdy z mającego zastosowanie lub mogącego mieć zastosowanie w sprawie przepisu dekodowane są różne normy prawne, a brak jest wypowiedzi w doktrynie i orzecznictwie, które by te różnice usuwały i wyjaśniały przyczyny ich występowania. Przepisy identyfikowane przez skarżącego jako wymagające wykładni muszą mieć choćby potencjalnie zastosowanie w sprawie, w której skarga została wniesiona z uwagi na charakter

rozpoznawanego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W postępowaniu zakończonym wydaniem zaskarżonego wyroku Sądy rozstrzygały spór o odszkodowanie za niewłaściwe – zdaniem skarżącej – wykonanie umowy zlecenia, której zawarcie legło u podstaw udzielenia pozwanej przez powódkę pełnomocnictwa procesowego. Tego rodzaju spór powinien być rozpatrzony na podstawie przepisów o zobowiązaniach umownych oraz odpowiedzialności za ich nienależyte wykonanie, a dopiero wtórnie można było rozważać, czy reprezentująca powódkę w sprawie o zachowek pozwana należycie przedstawiała jej racje i podejmowała czynności adekwatne do rozwoju sytuacji procesowej.

Sposób skonstruowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i przytoczona w nim argumentacja, mająca wykazywać w ramach instytucji „przedsądu” na realizację przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 4 i 2 k.p.c., sprowadza się w istocie do postawienia zarzutów i próby zakwestionowania wyroków wydanych przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie o zachowek zarejestrowanej do sygnatury XV C 758/18 oraz przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku do sygnatury I ACa 529/20. Powódka w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała wprost, że „oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z zastosowania przez Sąd II instancji w sprawie o zachowek przepisu art. 358¹ k.c. przy ustalaniu wartości przedmiotu darowizny dokonanych przez spadkodawcę”. Rozwijając tę argumentację powódka powołała się na nieprawidłowość ustaleń i rozważań sądów orzekających w sprawie o zachowek. Próba uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia w sprawie o zapłatę odszkodowania za szkodę spowodowaną zarzucanym nieprawidłowym działaniem pełnomocnika nie może opierać się o argumentowanie wprost i wyłącznie o błędach sądów orzekających w innej sprawie, których wyroki stały się prawomocne. Konstrukcja wniosku, w którym skarżąca koncentruje się na wykazywaniu wadliwości orzeczenia wydanego w innej sprawie, nie pozwala Sądowi Najwyższemu na zbadanie przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie o zapłatę, gdyż *prima facie* nie jest dostrzegalne rażące naruszenie przepisów prawa materialnego czy procesowego, prowadzące do wydania rażąco błędnego

orzeczenia w sprawie przeciwko byłemu pełnomocnikowi powódki. Wprawdzie samo skierowanie przeciwko pełnomocnikowi powództwa z żądaniem naprawienia szkody z tytułu nieprawidłowej reprezentacji wymuszało dokonanie przez Sąd *meriti* oceny prawidłowości postępowania pełnomocnika w sprawie o zachówek, lecz o zasadności roszczenia zgłoszonego w niniejszej sprawie powinno zadecydować stwierdzenie, że spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności za niewłaściwe wykonanie zlecenia, co doprowadziło do niekorzystnego dla powódki rozstrzygnięcia wyłącznie z winy pełnomocnika. Przepisy, o wykładnię których zabiega w skardze kasacyjnej powódka stosowały sądy orzekające w sprawie o zachówek. W skardze brak jest argumentacji zmierzającej do wykazania, że pozwana jako pełnomocnik powódki, mogła mieć w sprawie o zachówek wpływ na to, w jaki sposób rozpoznające ją sądy wyłożą i zastosują art. 922 k.c. oraz art. 455 k.c. w związku z art. 995 § 1 k.c.

Trzeba też dodać, że aby uznać za spełnioną przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., skarżący powinien wykazać, że chociaż przepis budzi wątpliwości, to jego wykładnia nie została dotychczas ustalona lub ujednolicona przez doktrynę lub orzecznictwo (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Powódka przytoczyła wprawdzie rozstrzygnięcia wybranych sądów z jednej apelacji, które w odmienny sposób oceniały problemy prawne mające znaczenie przy rozpoznawaniu roszczenia o zachówek. Rozbieżność poglądów w orzecznictwie uzasadniającą uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien cechować swojego rodzaju uniwersalizm – w orzecznictwie musi być dostrzegalne, że pewna kwestia nie została jeszcze podjęta, przeanalizowana i przesądzona, a niezależnie do tego, problemy te muszą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia o tym roszczeniu, które rozpoznawane jest w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem. Sygnalizując rozbieżności w orzecznictwie, powołując się na nie strona powinna wyjaśnić, w jaki sposób kierunek rozstrzygnięcia owych rozbieżności może wpłynąć na wynik postępowania w sprawie. Takiego wyводу powódka nie przeprowadziła.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

[a!]